

בזמן הזה הוא, משום שהמקרא "ופרע לא ישלחו" – סמוך למקרא "ויין לא ישתו". ולכן דין איסור גידול שיער צריך להיות דומיא דשתויי יין [דומה לדין שתויי יין].

מה שתויי יין, דווקא בזמן ביאה לבית המקדש הוא דאסור, כפי שנאמר בספר יחזקאל: "ויין לא ישתו כל כהן כבואם אל החצר הפנימית", אבל שלא בזמן ביאה – שרי [מותר] לכהן לשתות יין,

אף הכא נמי [גם כאן, בענין גילוח], כך הוא הדין, שדווקא בזמן שבית המקדש קיים אסור לגדל שיער פרע. אבל עתה, שאין בית המקדש קיים, מותר.

ומקשה הגמרא: והתניא, רבי אומר, אומר אני: כהנים אסורים לשתות יין לעולם. אבל מה אעשה, שתקנתו של הכהן, שמחמתה מותר הוא לשתות יין – מחמת קלקלתו של בית המקדש היא. שהיות ועברו כמה שנים שלא נבנה בית המקדש, אין חוששין שמא יבנה, ויימצא הכהן שתוי יין.

ואמר אביי: כמאן [כמו מי, לפי איזו שיטה] שתו האידנא כהני חמרא [שותים הכהנים יין בזמן הזה] – כשיטת רבי, שאין ז' ב- חוששין שמא יבנה בית המקדש.

מכלל, משמע, דרבנן אסרי [שרבנן אוסרין

אמר ליה רב פפא לאביי: ודלמא [ושמא] מה שנאמר גבי כהנים "ופרע לא ישלחו", הכי קאמר רחמנא [כך אמרה התורה]: לא לירבו כלל [שלא יגדלו הכהנים שערותיהם כלל] (1007), אלא יסתפרו בכל יום!

שכך היא משמעות הכתוב: "ופרע", דהיינו, שער של שלשים יום [כפי שמצינו בענין נזיר], "לא ישלחו", לא יגדלו. אלא יגלחו שערם כל יום.

אמר ליה אביי: אי הוה כתב [אילו היה כתוב] כך: "לא ישלחו פרע" – היה באמת משמע בדקאמרת [כפי שאמרת], שלא יגדלו שערם עד שיעור "פרע".

אבל השתא [עתה], דכתיב "ופרע לא ישלחו", כך היא משמעות הכתוב:

פרע, גידול שיער של עד שלשים יום – ליהוי [יהיה]. מותר להם לגדל שערם [כך]. שלוחי [לשלחו, לגדל אותו יותר] – הוא דלא לישראל [זה לא יעשו], אלא יגלחוהו.

ומקשה הגמרא: אי הכי, אם כן, שלמדים דבר זה מן המקרא, אפילו האידנא [עתה, בזמן הזה] נמי [גם כן] יהיו הכהנים צריכין לגלח שערם כל שלשים יום!

ומבאר הגמרא: הטעם שאין דין זה נוהג

ל" [ומשום שחשבו שהיא מילה אחת, לכן הדפיסו כלל]. והיינו, שמא באה הגזירה שוה לומר שאסור לגדל השיער כל ל', אלא צריך לגלח מכ"ט יום לכ"ט יום. עיין שם.

אמנם רש"י כתב בקושיית הגמרא: לא לירבו כלל אלא יסתפרו בכל יום. וכתב מהר"ב רנשבורג, שלדבריו צריך עיון, מה יענה

1007. הקשו התוספות, אם כן, לשם מה נאמרה גזירה שוה "פרע – פרע"? ותירצו, שאולי כוונת הגמרא לשאול, שלא יגדלו עד ל' יום, אלא יגלחו ביום הכ"ט. וכתב הב"ח, שלפי זה לא נגרוס בגמרא את המילה "כלל". ובחשק שלמה כתב בשם אחיו הגאון, שנראה שתיבת "כלל" מורכבת משתי מילים, וצריך לומר "כל

במהרה בימינו, אפשר דגני פורתא — ועייל
[יכול הוא לישון מעט — ולהכנס לבית
המקדש], וכדברי רמי בר אבא.

דאמר רמי בר אבא: הליכה בדרך שאורכה
מיל [אלפיים אמה] (1011), וכן שינה למשך
זמן כל שהוא, מפיגין את השפעת היין!

ודחינן: לאו מי איתמר עלה [וכי לא נאמרה
על דברי רמי בר חמא המימרא דלהלן]:

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: לא שנו
שדרך ושינה מפיגין את היין אלא בששתה
יין רק כשיעור רביעית (1012).

אבל אם שתה יותר מרביעית, לא רק שדרך
ושינה לא יפיגו את היין, אלא אדרבה, כל
שכן שדרך מטרידתו, ושינה משכרתו!

והיות וכך, אסור לכהנים לשתות יין בזמן

שתיית יין לכהנים אף בזמן הזה]. אם כן,
למה אין הכהנים אסורים לשלח שערים פרע
בזמן הזה? (1008)

ומתרצת הגמרא: הרי מאי טעמא [מה
הטעם] שאסורין לשתות יין, משום שאנו
מקוים שמהרה יבנה בית המקדש, ובעינן
[ונצטרך] כהן הראוי לעבודה. ואם הכהן
יהיה שתוי יין, אזי ליכא [לא יהיה כהן
ראוי] (1009).

מה שאין כן הכא, לגבי איסור גידול שיער,
אין חשש. כי אף שיבנה בית המקדש
פתאום, הרי אפשר דמספר ועייל [יכול הכהן
להסתפר ולהכנס לעבודה מיד] (1010).

ומקשה הגמרא: אי הכי, אם כן, אם זהו
הטעם שמתור לכהנים לגדל שערים בזמן
הזה, שתיי יין נמי [הרי אותו טעם שייך גם
בשתיי יין], כי לכשיבנה בית המקדש

שדרך בני אדם לשתותו, וכן לענין גידול פרע,
חוששים שמא יבנה המקדש, ולא ימצא שום
כהן הראוי לעבודה.

1010. המצפה איתן [במסכת סנהדרין כב ב]
מביא, שיש מקשים, יהו אסורים לע כל פנים
להכנס לשבת ויום טוב כשהם פרועי ראש, כי אי
אפשר להסתפר בימים אלו, ויתכן שבית המקדש
יבנה אז!

1011. "מיל" הוא מידת אורך שהיתה מקובלת
בזמנם. ושיעורו: לשיטה הגר"ח נאה — 960
מטר, ולשיטת החזון איש — 2115 מטר.

1012. "רביעית" היינו רובע הקב, שהוא מידת
נפח שהיתה מקובלת בימיהם. ושיעור רביעית:
לשיטת הגר"ח נאה — 4.86 סמ"ק, ולשיטת
החזון איש — 3.149 סמ"ק.

לקושיית התוספות. עיין שם. וברש"י במסכת
סנהדרין [כב ב] כתב: לא לירבו כלל — ואפילו
עד שלשים.

1008. כתב רבינו חננאל, שאביי שאמר מימרא
זו — אכן נהג כך. שאביי היה כהן, מבני עלי,
ובאמת לא היה שותה יין, כפי שמצינו במסכת
כתובות [סה א] שאמר רבא לאשתו: יודע אני
בנחמני [הוא כינוי לאביי, שהיה בר נחמני] שלא
שתה יין. אמנם נהגו הכהנים היום לשתות יין
— כשיטת רבי.

1009. הקשה הגבורת ארי, אם כן יהא אסור
לכהן להיטמא בזמן הזה בשום טומאה, אף
שאינה של מת, שמא יבנה בית המקדש!

ותירץ, שגבי טומאה, כיון שאין דרך בני אדם
להיטמא, לא גזור. כי גם אם ייטמא, בודאי יהיו
באותו בית אב כהנים שלא נטמאו. אבל גבי יין,

מיתבי: ואלו שהן במיתה בידי שמים: כהנים שעבדו בבית המקדש כשהם שתויי יין, וכן שעבדו כשהם פרועי ראש.

ועתה, יש לנו לברר:

בשלמא כהנים שעבדו כשהם שתויי יין, בהדיא כתיב בהו [בפירוש נאמר בהם] שדינם במיתה. שנאמר: "יין ושכר אל תשת אתה ובניך ולא תמותו"⁽¹⁰¹⁴⁾.

אלא פרועי ראש — מנלן שהם במיתה?

על כרחך, שאנו למדים דבר זה מכך שהוקשו פרועי ראש לשתויי יין.

דכתיב בספר יחזקאל: "וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו", וכתיב בתריה [וכתוב בהמשך, לאחר מכן]: "ויין לא ישתו כל בהו כבואם אל החצר הפנימית".

ואנו רואים שאיתקוש [הוקשו, הוסמכו] במקרא פרועי ראש — לשתויי יין.

הרבה כהנים שלא שתו יין ואינם פרועי ראש. אלא החשש הוא, שמא יבנה בית המקדש, ואגב חביבות העבודה — יקרה שיעבוד כשהוא שתוי יין או פרוע ראש. ולכן, על שתויי יין, שאיסורם חמור, שהרי הם מחללים את העבודה, גזרו. אבל על פרוע ראש, שקל הוא, שהרי אינו מחלל העבודה, לא גזרו שמא יקרה ויעבוד, היות ובדיעבד אינו מחלל את העבודה.

1014. והיינו מיתה בידי שמים. כי במיתה בידי אדם נאמר לשון "יומת". רש"י.

הזה. כי יש לחשוש שישתה יותר מרביעית, ואז, אם יבנה פתאום בית המקדש, לא יוכל לעבוד, ואף לא יוכל להפיג במהירות את יינו.

רב אשי אמר חילוק אחר בין שתיית יין, שאסורה בזמן הזה, לגידול שיער — שמותר:

שתויי יין, דמחלי עבודה [שמחללין את העבודה אם עבדו כשהם שתויים], כפי שנאמר: "יין ושכר אל תשת", וכתוב בסמוך לזה: "ולהבדיל בין הקדש ובין החול", דהיינו, בין עבודה מחוללת לשאינה מחוללת, שאם עבד כשהוא שתוי, חילל את העבודה,

מחמת חומרת הדבר גזרו בהו רבנן, ואסרו לשתות אף בזמן הזה⁽¹⁰¹³⁾.

אבל פרועי ראש, דלא מחלי עבודה [שאינם מחללין את העבודה אם עבדו כשהם פרועי ראש], שהרי לא נאמר בענין זה לשון חילול [כי אין זה נראה חילול] — לא גזרו בהו רבנן, ולכן מותרים בזמן הזה.

1013. הקשה הגבורת ארי, וכי הגזירה היתה כדי שהכהן לא יבוא לידי איסור [שאו אפשר לומר שרק באיסור חמור גזרו, אבל באיסור קל — לא גזרו]? הרי הטעם הוא משום החשש שמא יבנה בית המקדש, ויהא צורך בכהן הראוי לעבודה, ולא יהיה. אם כן, כמו שייך מונע מלעבוד, כך גם פרוע ראש מונע, ומאי נפקא מינה אם מחלל את העבודה או לא? מכל מקום אי אפשר לכהן זה לעבוד לכתחילה, ולא יהיה כהן הראוי לעבודה!

ותירץ, שרב אשי לא חשש שמא שלא יהיה כהן ראוי, כי מסתמא ימצאו באותו בית אב

וכך אנו דורשים מההיקש:

מה כהנים שעבדו כשהם שתויי יין — דינם במיתה, אף פרועי ראש — דינם במיתה.

ומינה [ומאותו היקש], נלמד אף לענין חילול העבודה, שהרי ההיקש נאמר לענין כל דבר. ונאמר כך:

אי מה כהנים שעבדו כשהם שתויי יין — דמחלי עבודה [מחללים את עבודתם], אף העובדים כשהם פרועי ראש — דמחלי עבודה [מחללין עבודתם].

הרי לנו, שאף כהנים שעבדו כשהם פרועי ראש, חיללו את עבודתם. ולא כדברי רב אשי, שאמר שדווקא שתויי יין מחללין עבודתם, אבל פרועי ראש — לא.

ומסיקה הגמרא: קשיא! (1015)

אמר ליה רבינא לרב אשי: הא, דבר זה שלמדנו מספר יחזקאל, שפרועי ראש שעבדו

חייבים מיתה, מקמי דאתא יחזקאל [לפני שבא יחזקאל] ואמר את נבואתו, מאן אמרה [מי אמרה]?

כלומר, הרי כהנים עבדו במשכן ובמקדש הרבה לפני נבואת יחזקאל, ומנין ידעו אז דין זה? הרי לא מצינו זאת בתורה!

אמר ליה רב אשי: ולטעמיך [ולדבריך ולשיטתך], לפי הלך מחשבה זה, יקשה הא דאמר רב חסדא: דבר זה דלהלן, מתורת משה לא למדנו (1016), ורק מדברי קבלה למדנו.

ומהו אותו דין —

שנאמר בספר יחזקאל: "כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבוא אל מקדשי" (1017).

"בן נכר ערל לב" — היינו כהן מומר. והוא מכונה "בן נכר", משום שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים.

אחד הולך. שאכן ודאי אילו היה מדובר בהיקש גמור — הכלל הוא שאין היקש למחצה. ורק משום שהגמרא מסיקה שבאמת הלכה היא, ואסמכינהו אקרא, לכן אפשר לזרמ שהוקשו רק לדבר אחד. וכתב שכך מצינו בתוספות במסכת סנהדרין [כב ב] בפירושו. עיין שם.

1016. הקשו התוספות, למה לא נלמד קל וחומר מבעל מום, ונאמר כך: ומה בעל מום, שמותר באכילת קדשים, אסור בעבודה. ערל, שאסור באכילת קדשים, אינו דין שיהא אסור בעבודה! ותירצו, שחלל יוכיח. עיין שם. ועיין בגבורת ארי ובשפת אמת מה שכתבו בזה.

1017. זוהי אזהרה מדברי קבלה, ואין לוקין

1015. כך היא גירסת המהרש"א, שהגמרא נשאת בקושיה.

אבל ברש"י משמע שגרס את הגירסא שמופיעה לפנינו בסוגריים: "לא. כי איתקוש — למיתה הוא דאיתקוש. אבל לאחולי עבודה — לא איתקוש. והיינו, שהגמרא דוחה את הקושיה, ואומרת שאכן יש היקש בין שתויי יין לפרועי ראש. אבל היקש זה הוא דווקא לעניין מיתה, אבל לענין חילול העבודה — לא הוקשו.

ובגבורת ארי הקשה, הרי אין היקש למחצה! ועוד, מנין לגמרא להקיש דווקא באופן זה, הרי אפשר לומר הפוך, שהוקשו דווקא לענין חילול העבודה, ולא לענין מיתה! ועיין שם מה שהאריך בזה.

והשפת אמת כתב, שנראה שהכל למקום

רק שאין מתענים, אלא אף אין מספידים]:

מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא [מראש חודש ניסן עד יום ח' בניסן, הוקם והועמד קרבן התמיד על מכונן].

שהיו הצדוקים (1019) אומרים, שיחיד מתנדב קרבן תמיד. שהרי מצינו בציווי עשייתו לשון יחיד: "את הכבש האחד תעשה בכקר וגו'". לעומת זאת, חכמים סוברים, שרק הציבור מביא קרבן תמיד.

ודנו והתווכחו איתם חכמים בדבר שמונה ימים, עד שהביאו ראייה מהמקרא שנאמר על קרבן התמיד: "את קרבני לחמי לאישי תשמרו" – לשון רבים (1020). והיינו, שהתמידים באים מתרומת הלשכה, הבאה מכספי הציבור. והורו הצדוקים לחכמים [רבינו גרשום].

ועל כך שנצחו את הצדוקים בטענותיהם, תקנו חכמים לנהוג בימים אלו שמחה יתירה. לא רק שאסור להתענות בהם, אלא אף **דלא למיספד בהון** [שלא להספיד בהם].

ואף בימים הבאים לאחר מכן בחודש ניסן אין מספידים, מחמת מה שאירע בהם, וכדלהלן:

"ערל בשר" – היינו כהן ערל, שמתו אחיו מחמת מילה [ולכן לא מלו אותו, מחמת הסכנה].

שני סוגי כהנים אלו – אסור להם להכנס לבית המקדש לעבוד עבודה.

ועתה, הא, דין זה, **מקמי דאתא יחזקאל, מאן אמרה** [לפני שבא יחזקאל ואמר את הדברים, מי אמרם]? הרי לא נאמר דבר זה בתורה!

אלא, על כרחך צריך לומר, **שגמרא גמיר לה** [הלכה זו נאמרה למשה מסיני], **ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא** [ובא יחזקאל, והסמיק את הדבר בכתובים]. שאמר דבר זה בנבואתו.

חכי נמי [אף כאן], לענין שתויי יין ופרועי ראש, באמת **גמרא גמיר לה** [הלכה למשה מסיני היא], **ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא** (1018).

שנינו במשנתנו: **כל הכתוב במגילת תענית דלא למיספד, לפניו אסור, לאחריו מותר.**

תנו רבנן: אלין יומיא דלא להתענאה בהון [ימים אלו, דלהלן, אין מתענין בהם], **ומקצתהון דלא למיספד בהון** [ובמקצתם לא

עליה [רש"י במסכת סנהדרין פד א].

1018. הסוגיא נתבארה לפי שיטת רש"י. ועיין בריטב"א שביאר בדרך שונה.

1019. כתב ר' עובדיה מברטנורא על המשנה במסכת אבות "חכמים הזהרו בדבריכם וכו' ונמצא שם שמים מתחלל": שישארו אותן דעות בטלות בעולם. כמו שקרה לאנטיגנוס איש סוכו

עם צדוק ובייתוס תלמידיו, שאמר להם: אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס. ואמרו הם: אפשר פועל עושה מלאכה כל היום וטורח, ולערב אינו מקבל פרס?! ויצאו למינות הם ותלמידיהם, ונקראים "צדוקים" ו"בייתוסים" עד היום. וכך מצינו באבות דרבי נתן [פרק י'].
1020. כך פירש רש"י. אמנם רבינו גרשום

שהיה מפטפט כנגדו, ואמר: משה רבינו אוהב ישראל היה, ויודע שחג עצרת — רק יום אחד הוא. עמד ותיקן שהחג יחול תמיד אחר השבת, כדי שיהיו ישראל מתענגין שני ימים רצופים: שבת ויום ראשון.

והשיבו רבן יוחנן בן זכאי מה שהשיב, ונצחו [כל הענין מובא במסכת מנחות סה ב].

ומחמת אותה שמחה, שנצחו את הבייתוסים והשיבו להם תשובה ניצחת, תקנו חכמים **דלא למיספד בהון** [שלא להספיד באותם ימים] (1021).

אמר מר: מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא, דלא למיספד.

ותמחה הגמרא: **למה לי לתקן שלא להספיד ולהתענות מריש ירחא** [מראש חודש ניסן] מחמת אותו אירוע? **לימא מתרי בניסן** [נאמר שהתקנה היא שאין מספדין ומתענין רק מיום ב' בחודש ניסן]!

ואין צריך לתקן שמחה ויום טוב מראש חודש, שהרי **ראש חודש גופיה** [עצמו] — **יום טוב הוא** [שנאמר במגילת איכה: "קרא עלי מועד לשבור בחוריי", והיינו ראש חודש

מתמניא ביה [מיום השמיני שבחודש ניסן] עד **סוף מועדא** [עד סוף המועד, חג הפסח], **איתותב חגא דשבועיא** [הושב והועמד על מכונו חג השבועות].

שהיו הבייתוסים אומרים, שחג השבועות חל תמיד ביום א', מיד אחר השבת. כי הם דרשו את המקרא "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה וגו'" כפי הבנתם השטחית, שהכוונה היא למוצאי שבת. והיינו, שממוצאי שבת שבתחילת חג הפסח מתחילים לספור שבעה שבועות, ואז יחול חג השבועות.

ואם כן, היות וחג השבועות חל שבעה שבועות לאחר מכן, יחול תמיד החג במוצאי שבת. [אבל חכמים אמרו, שאין כוונת המקרא לשבת, אלא ליום טוב. והיינו, שמתחילים לספור במוצאי יום טוב ראשון של פסח].

נטפל להם רבן יוחנן בן זכאי, ואמר להם: שוטים! מנין לכם דבר זה, שהכוונה היא למחרת השבת ממש? איזה טעם יש להתחיל את הספירה דווקא במוצאי שבת?!

ולא היה אדם שהחזירו דבר. חוץ מזקן אחד

השבועות, אינה גדולה כשמחת התמיד. משום שגבי עצרת לא היתה שום ראייה לדברי הבייתוסים. מה שאין כן גבי התמיד, שהיתה קצת ראייה לדבריהם [לשיטתם על כל פנים].

והתוספות שם כתבו, שיש ספרים שגורסים להיפך: גבי התמיד — דלא להתענאה, וגבי חג השבועות — דלא למיספד. וכתבו שגירסא זו עיקר. עיי' שם. ועיי' בגבורת ארי.

כתב, שהמשמעות היא מלשון "לאישי", משמע שקרבן התמיד בא ממקום ששאר הקרבנות באים. דהיינו, מתרומת הלשכה.

1021. כך היא הגירסא לפנינו. אבל במסכת מנחות [סה א] גרס רש"י גבי התמיד — דלא למיספד, וגבי שבועות — דלא להתענאה. ופירש הטעם, משום שהשמחה של השבת חג

וזה דווקא באותם ימים טובים, שתקנת חכמים הם, לכן צריכים הם חיזוק.

אבל ראש חודש, מועד מדאורייתא הוא [מדין תורה הוא, שהרי הוא נלמד מהמקרא]. ומועד שהוא מדאורייתא, שחמור הוא — לא בעי [אינו צריך] חיזוק, לכן יום שלפניו אינו אסור בתענית ומספד.

דתניא: הימים הטובים האלה, הכתובין במגילת תענית, אף בימים שלפניהם ובימים שלאחריהם אסורין בתענית והספד.

אבל שבתות וימים טובים, רק הן עצמן אסורין. אבל הימים שלפניהן ולאחריהן — מותרין.

ומה הפרש [מה החילוק] בין זה לזה [בין הימים המוזכרים במסכת תענית — לשבתות וימים טובים]?

הללו, שבתות וימים טובים, דברי תורה [מן התורה] הם. ודברי תורה אין צריכין חיזוק, ולכן לא הוצרכו לאסור את הימים שלפניהם ואחריהם.

ואילו הללו, הימים המוזכרים במגילת תענית, דברי סופרים [תקנת חכמים] הם. ודברי סופרים — צריכין חיזוק, לכן אסרו חכמים אף את הימים שלפניהם ואחריהם, כדי שלא יבוא להתענות בימים טובים עצמם.

אמר מר: מתמניא ביה עד סוף מועדא

אב, הרי שראש חודש מכונה "מועד" (1022), וממילא אסור בהספד ותענית!

אמר רב: באמת ביום הראשון של החודש אסורין בהספד ותענית מחמת היום עצמו, כי ראש חודש — יום טוב הוא.

ומה ששינו במגילת תענית שאין מספדין מראש חודש, אין הענין נצרך לגבי ראש חודש עצמו. אלא, לא נצרכה [אין הדבר נצרך] אלא כדי לאסור אף את היום שלפניו, שלפני ראש חודש, בתענית והספד. כי כך הוא הכלל, שיום טוב שאסור בהספד ותענית — אף היום שלפניו אסור.

ותמהה הגמרא: ולצורך יום שלפניו נמי [גם כן]. למה היו צריכים לקבוע את היום הראשון של חודש ניסן ליום שמחה ויום טוב מחמת מה שאירע בו? גם בלא זה, תיפוק ליה [הוצא אותו. כלומר, נלמד ענין זה באופן פשוט יותר], משום דאותו יום שלפני א' בניסן הוה ליה יום שלפני ראש חודש, ומחמת ראש חודש עצמו צריך להיות היום שלפניו אסור, ככל הימים שלפני ימים טובים, שאסורים בהספד ותענית!

ומתרצת הגמרא: שונה ראש חודש משאר ימים טובים המוזכרים במגילת תענית.

כי הסיבה שבימים שלפני אותם ימים טובים אסורים בהספד ותענית, היינו כדי לחזק את שמירת אותם ימים טובים. כי אם יהיה מותר להתענות ולהספיד ביום שלפניהם, חוששים אנו שיבואו להתענות ולהצטער ביום טוב עצמו.

איתותב חגא דשבועיא דלא למיספד.

בהספד ותענית! (1024)

אי הכי, אם כן, שאף היום שלאחר יום טוב אסור, בעשרים ותשעה באדר נמי, שאמרנו לעיל שלכן שנינו במגילת תענית שיום א' של חודש ניסן אסור, למרות שראש חודש עצמו — מועד הוא, כדי לומר שיום עשרים ותשעה באדר, שהוא יום שלפני יום טוב (1025) — אסור [כי מחמת יום טוב של ראש חודש אינו נאסר, שהרי הוא מדאורייתא, ואין צריך חיזוק],

מאי איריא, למה היה צריך לומר שהטעם הוא משום דהוי יומא דמקמי יומא דמיתוקם תמידא [שהוא יום שלפני יום טוב, שביום א' בניסן הועמד התמיד, כפי שאמרנו לעיל]?

בלאו הכי, תיפוק ליה שהוא אסור משום דהוה ליה יומא דבתר עשרין ותמניא ביה [שהוא יום שאחר יום כ"ח באדר, שהוא יום טוב]! (1026)

למה לי [למה הוצרכו חכמים] לאסור תענית והספד מיום ח' בניסן — עד סוף המועד? לימא [שיאמר] שאסור רק עד תחילת המועד, ואין צריכין לתקן יותר מכך, כי מועד גופיה [עצמו] יום טוב הוא — ואסור בהספד ותענית!

אמר רב פפא: כדאמר רב [כפי שאמר רב] לעיל, גבי ראש חודש ניסן: לא נצרכא אלא לאסור יום שלפניו. הכי נמי, אף כאן, לענייננו, מה שמצינו במגילת תענית, שאסור משמיני בניסן עד סוף המועד, לא נצרכה [אין הדבר נצרך] אלא לאסור יום שלאחריו [שאחרי המועד] (1023).

ותמהה הגמרא: כמאן, כפי איזו שיטה אתה מעמיד הדברים —

כשיטת רבי יוסי, דאמר שבאותם ימים טובים המוזכרים במגילת תענית, בין לפניו [לפני יום טוב] ובין לאחריו — אסור

1026. כאן משמע, שיום טוב המוזכר בסתם במגילת תענית, כמו יום כ"ח, שנאמר בו "ועשאוהו יום טוב" בסתם, הרי זה כאילו נכתב בפירוש שלא למספד. אמנם בירושלמי כאן מצינו, שבסתם הוי כאילו נאמר דלא להתענאה. וכתב השפת אמת, שלכאורה כך הוא גם מסברא, שהרי ספיקא דרבנן לקולא, ואין מקום להחמיר ולומר שאסור בתענית. ולכאורה גם מסברא ס' דרבנן לקולא והקשה, אם כן, מה מקשה הגמרא?

והביא, שרש"י כתב להלן [בעמוד ב], שיום נקנור אסור בהספד. ולכאורה זה להיפך ממה שכתב הירושלמי, שבסתם — אסור בתענית. אבל באמת הירושלמי עצמו הקשה גבי יום

1023. ואותו יום יאסר רק מחמת אותו יום טוב הכתוב במגילת תענית. אבל מחמת יום טוב של פסח לא, שהרי מדאורייתא הוא, ואין צריך חיזוק.

אבל אין לומר שתיקנו את התקנה כדי לאסור את היום שלפני יום טוב ראשון של פסח, שהרי הוא עצמו יום טוב מחמת התקנה.

1024. כי תנא קמא סובר, שרק לפניו אסור. אבל לאחריו — מותר [לעיל טו ב].

1025. כי חודש אדר לעולם חסר, ותמיד יום כט בו הוא ערב ראש חודש. רש"י.